

บทคัดย่อ

การจัดการของเสียในตลาดชายแดนช่องจอม อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการขยะและน้ำเสีย ทิศนคติต่อการจัดการของเสีย และความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพของผู้คนในตลาดชายแดนช่องจอม ปริมาณขยะที่สำรวจจากจุดทิ้งขยะระหว่างวันที่ 27 ตุลาคม ถึง 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 มีปริมาณ 1,873 กิโลกรัมต่อวัน มากกว่าที่สำรวจในวันที่ 2-8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 ที่มีปริมาณ 1,560 กิโลกรัมต่อวัน โดยปกติ ปริมาณขยะรายวันในช่วงฤดูสัปดาห์จะมีมากกว่าขยะในวันธรรมดา ขยะที่พบส่วนมากเป็นขยะอินทรีย์ ขยะที่มีศักยภาพในการนำไปใช้ประโยชน์ได้ คิดเป็นร้อยละ 84 ส่วนขยะอันตรายและขยะอื่นๆ มีเพียงร้อยละ 16 ขยะรีไซเคิลที่คัดแยกเพื่อนำไปขายมีปริมาณ 143,783.46 กิโลกรัมต่อปี คิดเป็นมูลค่ารวมเท่ากับ 748,323.53 บาทต่อปี การศึกษาคุณภาพน้ำในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2559 จากแหล่งน้ำจำนวน 4 แห่ง พบว่า อ่างเก็บน้ำทางทิศใต้ของตลาดและห้วยด้านมีความสะอาดตามเกณฑ์มาตรฐาน ขณะที่คลองที่อยู่ทางทิศเหนือและทิศตะวันออกกลับมีคุณภาพต่ำมาก ได้แก่ ค่าบีโอดี แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์ม และแบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม ที่มีค่าสูงกว่าค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินของประเทศไทยเป็นอย่างมาก ผู้ประกอบการ (269 คน) มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของขยะในระดับสูง แต่ร้อยละ 92 ของผู้ตอบคำถามไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งหรือเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อการลดปริมาณขยะแต่อย่างใด ในส่วนของคนงานเก็บขายนั้นมีการปกป้องตนเองที่ค่อนข้างดี มากกว่าร้อยละ 80 ของผู้ตอบคำถาม (จาก 13 คน) มีการใส่หมวก หน้ากาก เสื้อแขนยาว และกางเกงขายาวระหว่างการทำงาน แต่มีเพียงร้อยละ 38 เท่านั้นที่ใส่ถุงมือ ซึ่งอาจนำไปสู่การบาดเจ็บจากเข็มและของมีคมได้ ในส่วนของผู้ประกอบการที่พักค้างคืนและอาศัยอยู่ในตลาด (จำนวน 30 คน) ก็มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของน้ำเสียที่สูงเช่นกัน แต่ร้อยละ 96 ของพวกเขากลับปล่อยน้ำเสียโดยไม่มีการบำบัดเสียก่อน และร้อยละ 57 ปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำในธรรมชาติโดยตรง ส่วนคนซักผ้าห่มมือสองนั้นมีการปฏิบัติที่ไม่เคร่งครัดเท่ากับคนเก็บขยะ มีเพียงร้อยละ 60 ของผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ (จาก 10 คน) ที่สวมหมวก ใส่เสื้อแขนยาว และกางเกงขายาวในระหว่างการทำงาน ร้อยละ 50 ไม่ใส่หน้ากาก ที่ร้ายกว่านั้นทุกคนไม่สวมถุงมือในระหว่างซักผ้า ซึ่งทำให้เกิดอาการผื่นคันตามผิวหนังทั้งมือและเท้าในเวลาต่อมา คณะผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการจัดการของเสียในตลาดชายแดนช่องจอม ซึ่งเกิดจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 42 คน ไว้ในรายงานอีกด้วย

คำสำคัญ : ตลาดชายแดน จังหวัดสุรินทร์ น้ำเสีย ขยะ การจัดการของเสีย

Abstract

The objectives of this study were to investigate the solid waste and wastewater management problems, awareness towards waste management, and the health risks of people in Chong Chom Border Market. The solid waste collected at the market dumpsite from 27th October to 2nd November 2014 was 1,873 kg/day, approximately 17% more than those collected from 2 to 8 February 2013 at 1,559 kg/day. In general, daily solid waste from weekends was higher than from weekdays. The components of solid waste was mostly organic. The potential utilizable wastes were 84% while hazardous waste and others were only 16%. The total saleable recycle waste of the market was 143,783 kg/year with total economic value of 748,323 baht/year. For water quality study, water samples were collected 1 times in June 2016 and 15 parameters were analyzed. The results show that reservoir in the south and Huai Dan had clean water. However, the canals in the west and north were not, they had BOD, total coliform bacteria and fecal coliform bacteria higher than class 3 of the surface water quality standard of Thailand. The shop owners in the market (n=269) appeared to have high knowledge about solid waste but 92% of them did not separate solid waste before dispose or participate in any activity of solid waste reduction. Waste collectors protected themselves pretty well. More than 80% of them (n=13) used hat, mask, long sleeves shirt and trouser at work but only 38% used glove which may lead to injury from needles or shave objects. Shop owners who stay in the market (n=30) also had high knowledge of wastewater management but 96% of them discharged wastewater without treatment and 57% discharged it into natural waterway. Unlike waste collectors, only 60% (n=10) of secondhand blanket washers used hat, long sleeve shirt and long trouser. Only 50% wore mask and none wore glove that led to dermal irritation of hands and feet. Finally, the waste management guidelines were also developed from many intensive interviews of 42 stakeholders.

Keywords: border market, Surin province, wastewater, solid waste, waste management